

בבוקר היה הממונה מעמיד את הטמאים בשער המזרח (כדלהלן לג.) [כדי לביישן (רב יוסף) או מפני החשד, שלא יחשדום שבטלים מעבודה בשביל מלאכתם (רבא)]. ויש נפקותא בין הטעמים – במקומות שבטלים ממלאכה או מי שיש לו אומנות קלה, שאין שם חשד. עפ"י פסחים פב.]. והוא שער עזרת נשים (תוס' פסחים שם). וי"א שער הר הבית (רש"ש שם).

יש מי שכתב, דלא כשאר ראשונים, שבעל קרי שטובל בלילה לא עלתה לו טבילה. וטבילה האמורה כאן אינה אלא משום נקיות, והיה חוזר וטובל ביום טבילת טהרה (עפ"י פסקי הרי"ד מגילה כ. ולפי"ז צריך לומר שבית המוקד היה מוגבה ולא נתקדש בקדושת מחנה לוייה או שלא חזר לבית המוקד).

ה. 'בית המוקד' – בית גדול בצפון העזרה, בו היתה מדורה (או כמה מדורות. עפ"י מפרשים. וערש"י בברכות סב: שפרש 'מדורה היתה שם' – בעזרה, דלא כמפרש כאן והרמב"ם. וע"ע רש"י יומא טו: ד"ה במקצוע), לצורך חימום הכהנים שהיו הולכים יחפים ובכתונת אחת על גופם.

לפירוש הרא"ש ו'המפרש' היה בית המוקד בנוי חציו בקודש וחציו בחול (וכ"ה בפרש"י יומא טו:). ויש אומרים שכולו בקודש אלא ששתים מלשכותיו היו בקודש (עפ"י ר"ש מדות א, ה; רמב"ם בית הבחירה ה, ט).

בית המוקד מוקף (בחלקו של חול) רובדים של אבן. שם היו ישנים הכהנים העובדים במקדש. אותם רובדי-אבן היו מסותתים ומותקנים מבחוץ קודם בנייתם, לפי שאסור להניף ברזל בעזרה. ארבע לשכות פתוחות לו, כקיטוניות הפתוחות לטרקלין. שתיים מהם בנויות בקודש – בעזרה, ושתיים בחול – כלומר בקדושת שאר הר הבית; לשכת הטלאים, לשכת לחם הפנים, לשכת החותמות ולשכת בית המוקד (עפ"י משנה ל. לד.). והוא עצמו חציו בנוי בקודש וחציו בחול. וראשי פספסין (= קנים) היו מסמנים להבדיל בין קדש לחול.

קרקע בית המוקד היתה במישור שוה לקרקע העזרה ואינה מוגבהת הימנה, עכ"פ בחלק המקודש – לכך יש בו דין עזרה לקדושה (עפ"י המפרש).

שני שערים היו בבית המוקד; אחד פתוח לחיל ואחד לעזרה. אמר רבי יהודה: בזה שנכנסים לעזרה, היה בו פשפש קטן (בתוך השער (המפרש). וי"א בעובי הכותל אצל השער. עפ"י ראב"ד ועוד) שבו נכנסים לבלוש העזרה לפני פתיחת שערים. אותם שערים היו סמוכים זה לזה, כך ששומר אחד יכול היה לפקח על שניהם.

דף כו

ב. מתי היו תורמים את הדשן? מי היה תורם?

בכל יום היו תורמים את המזבח בקרות הגבר (היינו זמן מועט קודם עלות השחר (לקוטי הלכות עפ"י זבחים כ), או סמוך לו מלפניו או מלאחריו. [ביום הכיפורים – בחצות, וברגלים – באשמורה הראשונה (משנה יומא כ). ומן הדין זמנו כל הלילה, משנעשה דשן, אלא שלכתחילה קבעו חכמים זמן מסוים כפי הצורך].

הרמב"ם (תמידין ומוספין ב, יא) כתב שהיו תורמים בכל יום משיעלה עמוד השחר.

מי מכהני בית אב שרצה לתרום, משכים וטובל עד שלא יבוא הממונה. בא הממונה ודפק על פתח בית המוקד והם פותחים לו, אמר להם: מי שטבל יבוא ויפיש. היו מפייסים בחציו המקודש של בית המוקד.

א. כ"מ במשנה להלן. וכ"כ המפרש והרא"ש. וכבר העירו מלשון הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ד ופ"ו

- א) שנראה שהפיס הראשון היה בלשכת הגזית כמו שאר הפייסות ע' הר המוריה. וע"ע בפירוש הראב"ד להלן).
- ב. להלכה, הפייס נערך כשהם מלובשים בגדי קדש, שמא ימהר הזוכה לתרום וישכח ללבוש בגדי כהונה – כדעת רב ששת (ביומא פ"ב). כן כתב בלקוטי הלכות.
- ובספר גבורת ארי (יומא פ"ב) כתב שהפיס הראשון לא היה צריך להעשות בבגדי כהונה מפני שהיה מרוחק מן המזבח ואין חשש שאגב חביבותו ימהר לתרום בבגדי חול. וכ"כ בשו"ת דובב מישרים (ח"ב יז) מטעמים אחרים. ובספר 'חונן דעה' ביומא שם העיר על כך מדברי הרא"ש כאן.
- מי שזכה זכה בו.

דף כז

- ג. א. היכן היו הלויים שומרים?
 ב. כמה שערים היו לעזרה?
 ג. היכן הניחו הכהנים את בגדי הכהונה בשנתם, ומדוע?
- א. הלויים היו שומרים ב-21 מקומות: חמשה על חמשת שערי הר הבית וארבעה על ארבע פנותיו – מבפנים. חמשה על חמשת שערי העזרה וארבעה על ארבע פנותיו – מבחוץ, לפי שהשומר יושב כשמתעייף והלא אין ישיבה בעזרה. ועוד שלשה – בלשכת הקרבן, בלשכת הפרוכת, ואחורי בית הכפורת. (למזרח הלויים ששה, לצפונה ליום ארבעה, לנגבה ליום ארבעה, ולאספים שנים, שנים. לפרבר למערב ארבעה למסלה, שנים לפרבר).
- א. מדין תורה די בשמירת לוי אחד, כפי שלמדו ממש, ודוד הוא שתיקן שמירת הלויים בכל אותם המקומות (משנה למלך בית הבחירה ח). ויש מי שכתב שנראה הכל מהתורה, וכך נמסר בקבלה (עפ"י מנחת חינוך שפח, ג).
- ב. חלל השערים נתקדש בקדושת עזרה מלבד שער ניקנור, הלכך לא היו יכולים לישב בשער ממש אלא מחוצה לו (עפ"י מג"ח ססב, א).
- לפי דעה אחת, עם השומר שבפרבר (- כלפי בר), ישב אדם נוסף לצוותא.
- כן מבואר מפירוש הרא"ש והמפרש. ואולם הרמב"ם (בית הבחירה ח, ד) כתב שהיו שומרים כ"ד עדה, עדה בכל מקום [יש מי שפרש 'עדה' – עשרה. ש"ג הי"ו, מובא בתפארת ישראל]. וכנראה מפרש הרמב"ם פירוש אחר בתירוץ הגמרא).
- לדברי רבא, לפי דעת התנאים שלעזרה היו שמונה שערים, נראה שהיו 24 מקומות בהם הלויים היו שומרים (עפ"י המפרש בד"ה ר' נתן). כאמור לעיל, נחלקו הראשונים האם הלויים היו שומרים גם באותם מקומות ששמרו הכהנים, למטה מהם, אם לאו.
- ב. לפי דעת תנא אחד במסכת מדות, היו חמשה שערים בעזרה; שלשה בצפון שלשה בדרום ואחד במזרח. לדברי רבא ישנה מחלוקת תנאים בדבר; לתנא דבריייתא היו לעזרה שמונה שערים, ולמשנה אחרת במסכת מדות – חמשה שערים.
- ג. לא היו ישנים בבגדי קדש, וגם לא הניחום מתחתם ממש – אם משום איסור הנאה מבגדי כהונה שלא בשעת עבודה, אם משום גנאי [אבל משום הנאה מן הבגדים שלא בשעת עבודה, יתכן שאין איסור], אם